

PERSPECTIVELE CODIFICĂRII LEGISLAȚIEI ECOLOGICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA: ASPECTE GENERALE

Victor URSU,
lector universitar,
Universitatea de Stat din Moldova

SUMMARY

Codification as a systematization process of including all juridical norms of a given legal branch and processing its contents, allows the elimination of old materials and the systematization of the norms of new normative acts with their specific contents. Due to the process of codification, regarded as a cleaning process similar to a legislative catharsis, appearance of the first codes in the XVII-XVIII centuries in Austria, Prussia, Spain, Portugal, Denmark and France was made possible. The Prussian Code of 1724 and Sardinia Code of 1723 can serve as examples of older codes. In our country the oldest codes were known under the title of 'pravile'.

In the present paper, the author does not aim at studying the multiple aspects concerning the codification but undertakes some attempts to answer the questions: How is codification conceived? How can ecologic legislation, in general, and the Law of the Republic of Moldova on Environment Protection, in particular, be examined as an object of codification?

Este bine cunoscut modul de abordare și tratare a problemelor ce țin de codificare la general, condiționate, în primul rând, de faptul că, în teoria dreptului ecologic nu au fost pe deplin soluționate astfel de aspecte, cum ar fi scopul, obiectul și condițiile, care ar permite codificarea legislației ecologice în Republica Moldova. Autorul nu-și pune drept scop în prezenta lucrare studierea, în special, a multiplelor aspecte ce vizează codificarea, întreprinde doar unele încercări de a răspunde la întrebarea: „Cum este concepută codificarea și cum poate fi examinată legislația ecologică, în general, și Legea Republicii Moldova „Privind protecția mediului înconjurător”, în particular, în calitate de obiect al codificării?”

Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române (DEX), prin noțiunea de „cod” se înțelege „actul normativ, care cuprinde o culegere sistematică de reguli juridice privind o anumită ramură a științei, ansamblu de reguli privind comportamentul cuiva”. Noțiunea de „codi-

ficare” reprezintă, potrivit DEX-ului, „acțiunea de a codifica, a sistematiza și a reuni într-un cod normele juridice, care se referă la o anumită ramură a dreptului”. [1]

On opinia profesorului Gheorghe Avornic, „codificarea (on sensul actual al noțiunii), ca o acțiune științifică și temeinic motivată, apare din nevoia depășirii unei simple practici cutumiară și reprezintă o adevărată revoluție legislativă”. Legiferarea obiceiurilor și codificarea constituie dovezi ale progresului juridic incontestabil. Tot el consideră on continuare că „codificarea este forma superioară de sistematizare a actelor normative, care se deosebește de sistematizarea prin incorporare, atbt după obiectul sistematizării, subiectele sistematizării, cbt și după forța juridică a rezultatului sistematizării. Iar codificarea constă on cuprinderea tuturor sau aproape a tuturor normelor juridice dintr-o ramură de drept, on prelucrarea și alcătuirea unui singur act normativ nou, denumit cod, regulament etc., care are valoarea unei legi”. [2]

On viziunea doctorului on drept, Boris Negru, codificarea este on același timp și:

a) o formă de sistematizare a legislației;

b) o parte componentă a activității de elaborare a dreptului.

Tot el menționează că codificarea este o operație complexă de o deosebită importanță și necesită profesionalism, previziune, răspundere. Deci fiind pe aceleași poziții teoretico-științifice, autorul definește „codificarea ca o acțiune

științifică, care reprezintă o adevărată revoluție legislativă”. [3] Noi susținem pe deplin aceste viziuni, cu atbt mai mult cu cbt astăzi, cbnd Republica Moldova face primii pași on edificarea propriului sistem de drept, problema codificării legislației ecologice are o importanță primordială.

On argumentarea acestei idei ne vorbește și faptul că practica națională de elaborare a actelor legislative, potrivit Programului legislativ pentru anii 2005-2009, de o valoare deosebită pentru societate, inclusiv armonizarea cu prevederile legislației comunitare se efectuează pe calea codificării. Astfel, on ultimii ani, au fost adoptate mai multe acte codificate, cum ar fi: Codul Electoral (1997); Codul Fiscal (1997); Codul Transporturilor Auto (1998); Codul Navigației Maritime Comerciale (1999); Codul Vamal (2000); Codul de Executare (2004); Codul cu privire la știință și inovare (2004); Codul Audio-vizualului (2006) etc.

Ilustrul filozof C. Hegel concluzionează că „codul sesizează principiile de drept și le exprimă pe calea gbndirii on universalitatea lor și, prin aceasta, on determinația lor”. [4]

On opinia savantului rus M. Brinciuk, „actele normative codificate se disting esențial de alte acte normative prin calitatea lor indiscutabilă și sunt acte de bază dintr-o anumită ramură a dreptului”. [5] Pe aceleași poziții se află și alți savanți ruși, cum ar fi B. Erofeev [6], O. Dubovik [7], S. Bogoliubov [8].

Ion Dogaru onțelege prin codificare „forma superioară de sistematizare

a actelor care constă în procesul de prelucrare și alcătuire a unui singur act normativ cu putere de lege, numit cod, din toate sau aproape toate actele normative dintr-o ramură de drept”[9].

În literatura științifică a dreptului ecologic este cunoscută poziția savantului rus, profesorului A. Golichenkov [10], referitor la criteriile posibile sau, mai precis, imposibile de codificare la etapa actuală a legislației din domeniu, ceea ce prezintă într-un fel o chemare la discuții teoretice serioase a savanților juriști-ecologiști.

A. Golichenkov admite, referitor la legislația funciară, cu anumite condiții, posibilitatea codificării, cum ar fi: a) stabilitatea acesteia; b) integritatea internă a acestui sistem; c) distingerea, în mare măsură, a sistemului legislativ de sistemul dreptului; d) prezența unei analize a practicii de aplicare a legislației; e) analiza științifică de codificare a legislației (adică, prezența unui concept juridic pentru formarea unei legislații noi).

Varianta propusă, evident, demonstrează o analiză amplă a autorului privind problemele abordate vizavi de necesitatea și oportunitatea codificării, bazate pe multiplele studii teoretice și practice profunde ale savantului rus. În același timp, în opinia noastră, modul de abordare a problemelor reflectă opiniile tuturor savanților, inclusiv în procesul de elaborare a actelor normative, care ar permite sporirea calității actelor normative, eficacității lor și, drept rezultat, a prestigiului științelor juridice

în societate.

În conformitate cu art. 52 (p.b) al Legii Republicii Moldova privind actele legislative, codificarea reprezintă o sistematizare complexă într-o concepție unitară a normelor juridice, aparținând unei ramuri distincte a dreptului, realizată prin cuprinderea lor într-un cod. Codul, potrivit art. 53 al Legii vizate, este actul legislativ, care cuprinde într-un sistem unitar cele mai importante norme dintr-o anumită ramură a dreptului.[11]

Codificarea, în opinia savantului kazah E. Novikova, „este un proces final”. Concomitent, autorul dezvoltă în continuare ideea că, „din practica sa personală nu cunoaște nici un caz din istoria dreptului, în care să fi fost întruchipate toate criteriile de corespundere a codificării”. Tot ea ajunge la concluzia că codificarea, ca un proces ca atare, nu a fost efectuată niciodată, iar legislația în lume încă nu a atins nivelul respectiv, când ar putea fi examinată drept obiect al codificării, iar ceea ce se producea cu legislația era cu totul altceva, numai nu codificare”. [12]

Nu putem fi de acord cu astfel de opinii, deoarece în afară de „practica sa personală” autorul nominalizat nu apelează la argumente științifice, ba mai mult – aceste afirmații nu rezistă la nici o critică și sunt, chiar, lipsite de logică. Acțiunea de sistematizare a legislației este cunoscută încă în dreptul roman. Astfel, prima culegere oficială de norme este cunoscută drept Codul lui Theodosian (sec.V e.n.).

Activitatea lui Iustinian a avut ca

scop revizuirea textelor legislative, care nu mai corespundeau cerințelor de atunci și sistematizarea lor într-o ordine bine chibzuită. În Franța, la 21 martie 1804, a fost elaborat Codul civil (zis Codul Napoleon), la 1 ianuarie 1807 – Codul de procedură civilă, iar în anul 1811 a fost adoptat Codul penal. Nu întâmplător, mari oameni de stat au dedicat eforturi enorme activității de codificare a legislației. Este suficient să-l cităm pe Napoleon, care susținea că „guvernarea noastră va rămâne, probabil, în istorie nu prin victoriile militare remarcabile, ci prin adoptarea Codului civil”.

Savantul C. Hegel nota în lucrarea sa: „Cărmătorii care au dat popoarelor lor chiar numai o culegere informă ca Iustinian, cu atât mai mult un drept civil sub formă de Cod ordonat și precis, au devenit nu numai cei mai mari binefăcători, dar au înfăptuit prin aceasta și un mare act de dreptate”. [13]

Codificarea, ca un proces de sistematizare, de încheiere, de cuprindere a tuturor normelor juridice dintr-o ramură concretă de drept, în prelucrarea conținutului, permite eliminarea materialului învechit și sistematizarea normelor viitorului act normativ cu conținutul său specific. [14]

Punând accentul pe cuvântul „proces”, noi îl contrapunem cuvântului „rezultat” din punctul de vedere al caracteristicii temporale. Deci procesul, important pentru logica noastră de expunere, – succesiune de operații, de stări sau de fenomene prin care

se efectuează o lucrare, se produce o transformare, evoluție, dezvoltare, desfășurare, acțiune. [15]

În mod corespunzător, noțiunea de „codificare” cuprinde și evoluția în dezvoltare, adică nu numai în acele ramuri ale legislației deja formate și stabile, dar și ale legislației ecologice, care se dezvoltă activ și poate fi examinată în calitate de obiect al codificării.

Toate ramurile legislației, ca și organismele vii, s-au format cândva și au început să se dezvolte, iar cu timpul ele pot să se transforme în altele noi sau, chiar, să dispară. De aceea, este foarte greu, ba chiar imposibil de stabilit hotărul sau criteriile, începând cu care legislația urmează a fi codificată. Pornind de la cele relatate, noi nu susținem opinia savantului rus A. Golitsenkov referitor la primul criteriu ca „stabilitatea” în posibilitatea codificării legislației. Tot autorul vizat întreabă: „Poate oare fi codificată legislația care nu-i stabilă?” Și noi îi vom răspunde: „Acest lucru este foarte greu de efectuat, dacă este posibil în general”. [16]

Din contra, noi pornim de la considerentele că unul din criteriile de bază care condiționează stabilitatea legislației constituie anume codificarea acesteia; având un caracter oficial și respectiv din anumite motive atât de ordin obiectiv, cât și subiectiv, este condiționată, tradițional, de voința politică în orice stat (după cum este bine cunoscut din istorie, nici Iustinian, nici Napoleon și nici alți reformatori de vază n-au avut sisteme legislative stabile).

Anume prin procesul de codificare

ca un proces de curățare, ca un catharsis legislativ a fost posibilă apariția primelor coduri în sec. XVII-XVIII în Austria, Prusia, Spania, Portugalia, Danemarca și Franța. Exemple de coduri mai vechi ne pot servi și cel prusian din anul 1724, și Codul Sardiniei din 1723. Iar la noi ele au existat sub formă de „pravile”. De argumentarea filozofică a acestui proces se ocupa o mulțime de cugetători: „Voi doriți să aveți legi bune?” – întreba Voltaire, și răspundea: „Atunci nimiciți-le pe cele vechi și scrieți altele noi!”

În principiu, abordările vizavi de problemele codificării, bazate pe criteriile științifice nominalizate, pot fi examinate și în alt context. De altfel, în fiecare caz codificarea este însoțită de dilema de a oscila între două probleme: sistematizarea legislației în vigoare sau formarea unei legislații noi, cum este Codul ecologic.

Criteriile științifice propuse de savantul rus A. Golitsenkov reflectă, în mare măsură, sarcinile ce presupun formarea unei legislații noi, care ar fi bazată pe o legislație stabilă, având și o concepție științifică respectivă ș.a.m.d.,

în conformitate cu celelalte criterii.

Evident, este foarte greu de apreciat rolul factorilor ca „principialitate” și „profesionalism” în activitatea celor care elaborează actele normative, inclusiv Codul ecologic, și susținerea, la general, a conceptului științific al actului normativ.

Însă, după cum ne demonstrează practica, astfel de cazuri, în marea lor parte, sunt foarte rare (cum a fost cu proiectul Legii privind protecția mediului înconjurător). Lucrul asupra proiectelor de lege, codificarea, în primul rând, sunt arena bătăliilor dure, contrapunerea ideilor, confruntarea de interese, unde, de fapt, este greu de imaginat respectarea de către părți a intereselor, nu numai din punctul de vedere al cerințelor tehnicii legislative și al criteriilor vizate, dar, pur și simplu, al regulilor de conduită.

Prezintă un interes deosebit pentru noi și problema sistematizării dreptului din punct de vedere teoretic și practic atât la etapa de elaborare a normelor juridice, cât și la etapa de realizare a acestora. Literatura juridică și practica evidențiază două grupuri de bază ale sistematizării: încorporarea și codificarea.

Încorporarea și codificarea, în opinia profesorului rus Gh. Fiodorov, reprezintă grupele de bază ale sistematizării, însă având unele deosebiri între ele. [17]

Savanții români Ioan Ceterchi și Ion Craiovan menționează în lucrarea „Introducere în teoria generală a dreptului” că „sistematizarea dreptului nu trebuie confundată cu sistemul dreptului, care reprezintă structurarea internă a dreptului în părți independente: norma juridică, instituția juridică și ramura de drept. Unitatea de bază a sistemului actelor normative ca totalitate a actelor elaborate în activitatea normativă a statului nu este norma juridică așa cum în cadrul sistemului dreptului, ci actul normativ în diversele lui forme”. [18]

Sistematizarea dreptului pe calea codificării înseamnă, de fapt, ridicarea la

94

Administrarea Publică, nr. 3-4, 2008

18. Ioan Ceterchi, Ion Craiovan. Introducere on teoria generală a dreptului.- București: ALL, 1993. -P. 310.